

Макарук Я. А.

«Фінанси та кредит», 4 курс,

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к.е.н., старший викладач Котіна Г.М.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВОЮ КОШТІВ НА ВНУТРІШНЬОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД

Тема залучення державою коштів на внутрішньому фінансовому ринку є досить актуальною та проблемною. Саме таким способом держава знаходить додаткові кошти, які в основному використовує для фінансування бюджету, для покриття його дефіциту, для фінансування різних сфер суспільного розвитку.

Перевагою є те, що при випуску державних облігацій, держава гарантує їх викуп, через це вони вважаються першокласними цінними паперами з високим ринковим і кредитним рейтингом [2]. Казначейські зобов'язання є теж надійними і їх кошти від реалізації спрямовуються на покриття поточних видатків державного бюджету. Дані боргові зобов'язання мають доступну номінальну вартість; щоквартальні купонні платежі; випуск у документарній формі на пред'явника, що значно спрощує процедуру купівлі, обігу та погашення; відсутність оподаткування доходів. При залученні коштів на внутрішньому фінансовому ринку через державні цінні папери, держава також притримує інфляцію, так як частина грошей вилучається із обігу [4].

Досягненням вітчизняної державної фінансової практики уже є те, що ринок боргових зобов'язань держави розвивається з березня 1995 року у вигляді ОВДП. Відтоді роль їх роль у фінансуванні бюджетного дефіциту стрімко зростає. Про це свідчить динаміка державного внутрішнього боргу (рис. 1) [5].

Показники внутрішнього державного боргу та дефіциту бюджету за 2005—2012 рр.

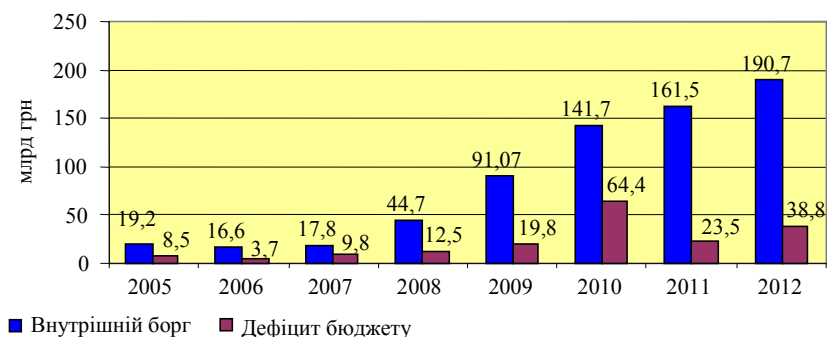

Рис. 1. Динаміка державного внутрішнього боргу

Після 2008 року заборгованість зростає, через збільшення дефіциту бюджету і недовиконання дохідної частини бюджету через зниження макроекономічних показників. Держава навіть збільшувала процентні ставки за ОВДП. При збільшенні інфляції зростали ставки ОВДП, але в останні роки цією залежності не було, оскільки держава відчувала гострий дефіцит коштів (рис. 2).

Але слід зазначити, що зростання процентних ставок призводить до зменшення інвестицій у приватному секторі й частково — до скорочення споживчих витрат. У підсумку в економіці відбувається падіння доходу. До 2008 року була виважена боргова політика. Було ефективне управління державним боргом, його поступове погашення та реструктуризація. Після 2008 року і по сьогоднішній день характеризується стрімким збільшенням внутрішнього боргу через політичну нестабільність [3]. На нашу думку, не означає успіху, те, що цей фінансовий інструмент набув популярності на вітчизняному фінансовому ринку, адже має місце накопичення боргових зобов'язань держави перед інвесторами-власниками держоблігацій, в основному перед юридичними особами.

Рівень дохідності ОВДП та інфляції за 2005—2012 рр.

Рис. 2. Рівень дохідності ОВДП та інфляції за 2005—2012 рр.

Щодо зарубіжного досвіду, можна взяти Португалію, де у червні 2007 року на черговому засіданні Комітету INTOSAI, розглядалися питання з ефективного управління державним боргом. Тому За 2007–2009 роки активізувався випуск казначейських векселів. Португальська Республіка має окрему установу з питань управління боргом — IGCP. Місія цього органу полягає в інтегрованому управлінні готівковими залишками і прямим боргом. Автор має таку думку, що Україні теж не завадило б мати таку установу, яка б підпорядковувалася Міністерству фінансів. Своє завдання вона виконувала б через стабільне виконання боргових зобов'язань держави; мінімізацію витрат урядового боргу в довготривалій перспективі; оптимізацію управління обігом готівки в державному секторі [6].

У зверненні Президента України до Уряду 2012 року висвітлені такі проблеми: збереження високих обсягів боргових залучень на внутрішньому фінансовому ринку, проблема ліквідності банків, що змушує їх продавати ОВДП, погіршення макрофінансової стабільності, агресивна боргова політика. Основними шляхами вирішення цих проблем є зменшення боргового навантаження на економіку, застосування фіскальних стимулів, розробка антикризових заходів, щодо погіршення динаміки на фінансовому ринку, а також створення базового законодавчого документу, який би чітко визначав пріоритети боргової політики [1].

В умовах недостатності фінансових ресурсів, державні внутрішні боргові зобов'язання виступають одним з фінансових інструментів для їх залучення. Основним видом боргових

зобов'язань, які функціонують на ринку України, є облігації внутрішньої державної позики. Для ефективного функціонування державних цінних паперів необхідно створити ринкові умови діяльності на первинному та вторинному ринках, підвищити їх ліквідність та збільшити види фінансових інструментів на них, установити базовий законодавчий документ регулювання боргової політики. Досвід Португалії з питань адміністрування у сфері державного боргу може бути використаний при розбудові системи управління внутрішнім державним боргом в Україні.

Література

1. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році» — 2012. — С. 22—26.
2. *Кучер Г.* Розвиток ринку внутрішніх державних боргових зобов'язань України / Г. Кучер // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — К. : Вид-во. КНТЕУ. — 2011. — № 2. — С. 47—58.
3. *Кондрат І.Ю.* Прогнозування показників Державного боргу як фактора економічної безпеки України / І.Ю. Кондрат, С.Я. Фаріон // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. — Львів : РВВ НЛТУ України. — 2012. — Вип. 21.9. — С. 211—215. [Електронний ресурс]. — Доступний з <http://www.nbu.gov.ua>.
4. *Лановий В.* Якісне оновлення державних фондових інструментів – передумова подолання проблеми ліквідності ринку облігацій / В. Лановий, О. Дубихвіст // Вісник НБУ. — 2012. — № 1. — С. 3—6.
5. *Плець І.І.* Аналіз функціонування ринку державних облігацій в Україні // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» — 2012 — № 4. — С. 351—352.
6. *Іваненко Ю.В. Мамишев А.В.* Агентство з питань управління державним боргом: досвід Португалії та Великобританії // Вісник НБУ. — 2010. [Електронний ресурс]. — Доступний з <http://www.ac-rada.gov.ua>.

Ольшевська Ю.В.

«Економічна теорія», 4 курс,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Науковий керівник — к.е.н., доцент Ломачинська І.А

ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДСИСТЕМИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ